

Лабунець О.О.

магістрант

Хмельницького національного університету

Диха М.В.

доктор економічних наук,

професор кафедри економіки підприємства і підприємництва

Хмельницького національного університету

м. Хмельницький, Україна

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Вітчизняні підприємства сьогодні працюють у нестабільному економічному та політико-правовому середовищі. Тому важливим завданням суб'єктів господарювання є забезпечення їх задовільного рівня економічної безпеки, що залежить в т.ч. від спроможності керівництва та функціональних менеджерів ефективної реалізації своїх функцій та здатності запобігати, протистояти можливим загрозам.

Сутність поняття «економічна безпека» варто розглядати під призмою таких підходів до його трактування:

- як стан захищеності життєво важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз;

- як недопущення переходу окремих параметрів безпеки за свої граничні значення;

- «відтворювальний підхід» до визначення поняття «економічна безпека».

Численні класифікаційні підходи до трактування поняття «економічна безпека»: ресурсно-функціональний, захисний, стійкісний, інформаційний, фінансовий, інвестиційний, інноваційний, конкурентний, гармонізаційний, економіко-правовий, які розглянуті в [1, с. 289-292], є доречними в контексті розгляду питань економічної безпеки як на рівні національної економіки (макрорівні), так і на рівні суб'єктів господарювання (мікрорівні). Виокремлення таких підходів обумовлюється в значній мірі відповідними складовими (фінансова, інноваційна, соціальна, ресурсна, зовнішньоекономічна) економічної безпеки.

Під «економічною безпекою» підприємства ми трактуємо такий його стан, який характеризується здатністю забезпечення підприємства усіма необхідними ресурсами та їх ефективне використання, здатністю ефективної реалізації функцій на усіх рівнях підприємства, здатністю протидіяти внутрішнім та зовнішнім загрозам (в т.ч. з урахуванням системи превентивних заходів з недопущення загроз). Такий стратегічний підхід (система здатностей), на нашу думку, забезпечить стійкість, розвиток підприємства, високу його конкурентоспроможність на внутрішньому й зовнішніх ринках.

Основною метою системи управління економічною безпекою підприємства є запобігання кризовим ситуаціям та попередження / нівелювання впливу негативних чинників на діяльність суб'єкта господарювання.

Серед підцілей забезпечення економічної безпеки підприємства також варто зазначити такі:

- фінансова стійкість та незалежність суб'єкта господарювання;

- забезпечення безпеки комерційних інтересів, капіталу, майна та персоналу суб'єкта господарювання;
- високий кваліфікаційний рівень персоналу підприємства та відповідний його інтелектуальний потенціал;
- технологічна незалежність суб'єкта господарювання та досягнення ним задовільного стану конкурентоспроможного технологічного потенціалу;
- належний захист інформаційного середовища суб'єкта господарювання та забезпечення відповідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх його підрозділів.

Головними умовами забезпечення економічної безпеки підприємства є:

- легітимність усіх видів діяльності підприємства;
- системний підхід до забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання;
- належне ресурсне забезпечення підприємства.

Система реалізації економічної безпеки підприємства розглядається як комплекс взаємопов'язаних елементів, що спрямовані на реалізацію захисту інтересів суб'єкта господарювання від зовнішніх та внутрішніх загроз. Для кожного підприємства внутрішні і зовнішні загрози є індивідуальними, проте з певними характерними ознаками [3, с. 234].

Основними зовнішніми загрозами та дестабілізуючими чинниками, які впливають на підприємство, є такі: несприятлива зміна політико-правової системи; макроекономічні потрясіння (кризи, інфляція тощо); діяльність конкурентів, незаконна діяльність або бездіяльність адміністративних структур, а також корупційність працівників контролюючих та правоохоронних органів.

До внутрішніх загроз відносяться дії чи бездіяльність працівників підприємства, що не відповідають інтересам діяльності суб'єкта господарювання, результатом чого можуть бути: економічний збиток підприємства, нанесення шкоди діловому іміджу в бізнес-колах, порушення встановленого режиму використання технічних засобів, недотримання порядку збереження та застосування інформації, яка становить комерційну таємницю тощо.

Управління економічною безпекою підприємства являє собою підсистему загальної системи управління підприємством та здійснюється в рамках реалізації механізму забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Сформуванню ефективного діючого механізму щодо забезпечення економічної безпеки підприємствам складно, оскільки останні функціонують у мінливому середовищі, під дією низки чинників, які можуть бути як об'єктивними так і суб'єктивними, прогнозованими і не прогнозованими.

Основними складовими елементами механізму управління економічною безпекою суб'єкта господарювання є об'єкти та суб'єкти управління, його організаційна структура, фінансові інтереси підприємства, функції, принципи та методи управління, забезпечення інформацією та дотриманням нормативно-правових норм та інше.

Механізм управління економічною безпекою підприємства є невід'ємною частиною загального управління підприємством, він включає у себе сукупність способів та засобів впливу, за рахунок яких реалізуються системні функції управління економічною безпекою для забезпечення економічного захисту підприємства [5, с. 39].

Система економічної безпеки суб'єкта господарювання виконує такі функції [4, с. 142]:

- превентивно-профілактичну функцію, яка передбачає: розробку та застосування нормативів економічної безпеки суб'єкта господарювання; завоювання та утримання авторитету підприємства; інформаційний захист; поліпшення технологій виробництва; встановлення правил безпеки діяльності та передбачення відповідальності за їх порушення.

- оперативно-інформаційну функцію, сутність якої полягає у виконанні спеціальних заходів з безпеки, а саме: інформаційно-аналітичне забезпечення ухвалення рішень керівництвом організації та дослідження клієнтів, партнерів і конкурентів; формування та реалізація шляхів протидії недобросовісній конкуренції; розробка та реалізація заходів впливу на недобросовісних клієнтів; формування заходів з дезінформації конкурентів.

Тобто, функціями системи економічної безпеки підприємства є: моніторинг стану зовнішнього та внутрішнього середовища, загальних та специфічних загроз економічній безпеці підприємства; опрацювання, аналіз результатів моніторингу, прогнозування, розробка системи превентивних заходів з протидії загрозам та недопущення загроз (наприклад, запобігання рейдерству, випередження деструктивних подій у діяльності підприємства, недопущення нестандартних ситуацій).

Надзвичайно важливим у контексті забезпечення бажаного рівня економічної безпеки є належне оцінювання рівня безпеки, яке дає можливість оперативно встановити слабкі зони, загрози економічній безпеці та розробити конкретні заходи щодо усунення дії негативних впливів / послаблення їх дії на функціонування підприємства та забезпечення задовільного / бажаного рівня економічної безпеки (див. детальніше [2]).

Отже, досягнення ефективного функціонування підприємства, його прибутковості та рентабельності, конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках можливе за умов вмілого застосування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства в загальній системі управління підприємством.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Диха М. В. Економічна безпека країни: сутність та складові // Нова траєкторія розвитку національної економіки: мікро-, макро- та прикладні аспекти: [монографія; під ред. О. В. Покатаєвої, М. В. Болдуєва, Г. Ю. Кучерової]. – Запоріжжя: КПУ, 2017. – С. 284-298.
2. Диха М. В. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства / М. В. Диха, В. В. Кичак // Актуальні напрями забезпечення ефективності економіки країни: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конференції (8-9 квітня 2016 р.). – Запоріжжя: Східноукраїнський інститут економіки та управління. – 2016. – Ч. 1. – С. 7-9.
3. Живко З. Б. Системний підхід до управлінського процесу підприємства: інформаційні технології та взаємодія підсистем безпеки / З. Б. Живко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна: зб. наук. праць. Вип. 1. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – С. 230–237.
4. Мойсеєнко І. П. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І. П. Мойсеєнко, О. О. Шолок // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.02. – С. 141–146.
5. Орлик О. В. Методи управління фінансово-економічною безпекою / О. В. Орлик // Збірник наукових праць SWorld ООО «Науковий світ», 2014. – Т. 28, Вип. 1. – С. 37-41.